KUTSESTANDARD

Vanemõpetaja, tase 7

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Vanemõpetaja, tase 7	7

A-osa
KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus
Õpetaja peamine eesmärk on toetada ja suunata õppijate arengut nii nende isiklikuks kui ka ühiskondlikuks toimetulekuks, aidates kaasa teadmiste ja oskuste omandamisele ning väärtuste kujunemisele. Õpetaja arendab süsteemselt oma kutseoskusi ja on kursis haridusuuendustega. Vanemõpetaja, tase 7 töö olulisemad valdkonnad on töö iseenda, õppijate, kolleegide, organisatsiooni ja kogukonnaga, sh lastevanematega. Töö toimub eelkõige indiviidi, klassi või rühma, organisatsiooni, aga ka piirkonna tasandil ning eeldab rohket suhtlemist. Seitsmenda kutsetaseme vanem õpetaja võib töötada nii lasteaiaõpetaja, huvihariduse kui ka üldhariduse õpetajana. Ta tegutseb nii iseseisvalt kui ka meeskonnas ning võib juhtida abiõpetajate tööd ja juhendada kolleege. Tema töö on vaheldusrikas ja eeldab süsteemsust, kohanemisvõimet, pingetaluvust ning suutlikkust luua ning toetada iseenda ja teiste heaolu. Õpetaja kutseid on neljal tasemel kokku viis: lisaks vanemõpetaja, tase 7 kutsele eristatakse kutseid õpetaja, tase 5, õpetaja, tase 6, õpetaja, tase 7 ja meisterõpetaja, tase 8. Võrreldes madalama taseme õpetajatega juhendab vanemõpetaja ka kolleege ning panustab hariduse arendamisse eelkõige kooli ja piirkonna tasandil. Võrreldes kõrgema taseme õpetajatega osaleb vanemõpetaja haridusarenduses, kuid tema roll ei ole nii laiaulatuslik kui meisterõpetajal, kelle tegevus võib ulatuda ka rahvusvahelisele tasandile.
A.2 Tööosad
A.2.1. Enesehoiu ja professionaalsuse tagamine A.2.2. Õppijate toetamine A.2.3. Enda organisatsiooni ja selle inimestesse panustamine A.2.4. Panustamine laiemas hariduse ökosüsteemis
A.3 Kutsealane ettevalmistus
Vanemõpetajal, tase 7 on magistrikraad, töökogemus õpetajana ning läbitud täienduskoolitus(ed).
A.4 Enamlevinud ametinimetused
Lasteaiaõpetaja, huvihariduse õpetaja, õpetaja
A.5 Regulatsioonid kutsealal tegutsemiseks
Põhikooli ja gümnaasiumi õpetaja kvalifikatsiooninõuded on sätestatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses. Selle kohaselt peab õpetajal olema magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon, õpetajakutse ning eesti keele oskus vastavalt keeleseadusele ja selle alusel kehtestatud nõuetele. Lasteaiaõpetaja kvalifikatsiooninõuded on sätestatud alusharidusseaduses. Selle kohaselt peab lasteaiaõpetajal olema kõrgharidus ja õpetajakutse ning eesti keele oskus vastavalt keeleseadusele ja selle alusel kehtestatud nõuetele või kõrgharidus, pedagoogilised kompetentsid ning eesti keele oskus vastavalt keeleseadusele ja selle alusel kehtestatud nõuetele.

A.6 Tulevikuoskused
Õpetaja tulevikupädevuseks on kohanemisvõimelisus ja suutlikkus paindlikult reageerida muutuvas keskkonnas, arvestades õppijate, kolleegide ja iseenda vajaduste ning ressurssidega. Veelgi olulisemaks muutub teaduspõhisus – pidev enesetäiendamine nii ainevaldkonnas, pedagoogilistes meetodites kui ka õppimise ja õpetamise käsitlustes. Õpetaja peab olema võimeline tõhusalt õpetama kaasavas mitmekultuurilises keskkonnas, pakkudes tuge erineva taustaga ja vajadustega õppijatele. Samuti on oluline oskus kujundada positiivset ja toetavat heaolukeskkonda nii enda, kolleegide kui ka õppijate jaoks. Professionaalne õpetaja oskab analüüsida ja uurida oma tööd, et mõista, mis toetab õppimist ja arengut kõige tõhusamalt, ning kohandada oma praktikat toetudes kogutud andmetele ja teaduspõhistele teadmistele. Tehnoloogiapädevus jääb õpetaja oluliseks kompetentsiks – tulevikku vaatav õpetaja on kursis nüüdisaegsete tehnoloogiate, sh tehisintellekti ja digitaalsete õppevahendite arenguga ning kasutab neid oma töös arukalt ja eetiliselt.

B-osa
KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Vanemõpetaja, tase 7 kutse moodustub üldoskustest B.2 ja kohustuslikest kompetentsidest B.3.1 – B.3.4 Kutse taotlemisel on nõutav nende kõigi tõendamine.
Kvalifikatsiooninõuded haridusele ja töökogemusele
Nõuded kutse taotlemisel 1. Vähemalt ühe aasta pikkune töökogemus õpetajana. 2. Magistrikraad või sellega võrdsustatud haridustase* 3. Taotletava kutse kompetentsusnõuetega seotud enesetäiendus 4. Eesti keele oskus vastavalt keeleseadusele ja selle alusel kehtestatud nõuetele *erandid lähtuvalt kvalifikatsioonimääruse rakendussätetest Nõuded kutse taastõendamisel 1. Vanemõpetaja, tase 7, kehtiv või mitte rohkem kui üks aasta tagasi kehtivuse kaotanud kutse 2. Töökogemus õpetajana viimase viie aasta jooksul 3. Vanemõpetaja, tase 7, kompetentsusnõuetega seotud enesetäiendus 4. Osalemine aine- ja/või kutseliidu ja/või erialaühenduse tegevuses Kutse andmise korraldus on reguleeritud õpetaja kutsete kutse andmise korras.

B.2 Vanemõpetaja, tase 7 üldoskused
Mõtlemisoskused 1. Analüüsi- ja sünteesioskus - kasutab mõtlemisel süsteemset arutlust, mõtestab protsesse, nähtusi ja nendega seotud osapooli ning selgitab nendevahelisi suhteid, valikute tegemisel alternatiivide tugevusi ja nõrkusi ning loob saadud teadmistest uusi tervikuid ja teeb järeldusi. 2. Õppimisoskus - valib ja kohandab teadlikult tõhusaid õpistrateegiaid, et omandada uusi pädevusi, ning suudab eesmärgipäraselt juhtida õppimisega seotud motivatsiooni ja emotsioone. 3. Innovatsioonipädevus ¬ läheneb raskustele-probleemidele eri vaatenurkadest, otsib neile loovaid ja tõhusamaid lahendusi ning rakendab uudseid lähenemisviise, meetodeid ja materjale, olles valmis toime tulema ebakindluse ja eksimise võimalustega. Enesejuhtimisoskused 4. Väärtustest lähtumine - järgib oma tegevuses üldinimlikke ning organisatsiooni väärtusi ja põhimõtteid. 5. Säilenõtkus - tuleb toime muutustega nii tunnete, mõtete kui ka käitumise tasandil, reageerides adekvaatselt ja asjalikult ning taastades enesehoiuks vajaliku tasakaalu. Lävimisoskused 6. Suhtlemisoskus - loob, hoiab ja arendab teiste inimestega usaldusväärseid ning koostööle suunatud suhteid, väljendades end selgelt ja viisakalt. Märkab enda ja teiste vajadusi, ootusi ja emotsioone ning kohandab suhtlust, toetades positiivset ja mõistvat suhtluskeskkonda.

7. Koostööoskus - seab teistega ühiselt eesmärke ning teeb nende saavutamise nimel tõhusat koostööd, arvestades osapoolte vajaduste ja seisukohtadega.
8. Digipädevus - suhtub positiivselt digivahendite, -keskkondade ja -sisu tähenduslikku eesmärgipärasesse kasutamisse. Rakendab ja kohandab neid tõhusalt, eetiliselt ja vastutustundlikult oma töös. On omandanud vajaminevad digipädevused.

B.3 Kompetentsid	
B.3.1 Enesehoiu ja professionaalsuse tagamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad 1. Tervise hoidmine - hoolitseb enda vaimse, füüsilise, sotsiaalse ja emotsionaalse heaolu eest ning toetab selles kolleegi. 2. Tasakaalu hoidmine ¬ hoolitseb enda töö- ja eraelu tasakaalu eest ning toetab selles kolleegi. 3. Karjääritee kujundamine - kujundab teadlikult enda kui õpetaja karjääriteed ja õppimist, toetudes enda professionaalse tegevuse refleksioonile. Toetab kolleege reflekteerimisel ning karjääritee kujundamisel. 4. Teadmiste ajakohastamine - hoiab ennast kursis valdkonna ning õpetamise-ja õppimisalaste uuenduste, teaduskirjanduse ja uuringutega ning toetab kolleegide õppimist ja arengut. 5. Uurimusliku lähenemise rakendamine enda professionaalsuse arendamiseks - analüüsib ja täiustab enda õpetamisoskust, rakendades uurimuslikku lähenemist. Algatab ning viib läbi tegevusi ja projekte oma organisatsioonis või piirkonnas.	
Teadmised Refleksioon ja refleksioonimudelid, teadmised enesehoiust (vaimne, füüsiline, sotsiaalne, emotsionaalne), uurimistöö, sh tegevusuuringu metoodika, andmekirjaoskus ning teaduspõhise info leidmise ja hindamise oskus, õpetajatööd reguleeriv seadusandlus (õigused ja kohustused), õpetajaeetika	
B.3.2 Õppijate toetamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad 1. Õppijate tundmaõppimine - õpib tundma igat õppijat ja õppijate rühma, sh nende eripärasid, ja toetab selles kolleege. Kujundab meetodeid õppijate eripära väljaselgitamiseks ning arvestamiseks oma organisatsiooni tasandil. 2. Suhete loomine, keskkonna kujundamine ja õppijatest hoolimine - loob õppijatega head suhted ja toetab selles kolleege. Kujundab õppimiseks turvalise ja kaasava keskkonna, milles hoolitakse iga õppija arengust, ning juhendab selles kolleege ja töötab välja meetodeid keskkonna kujundamiseks oma organisatsiooni tasandil. 3. Õpetamise kavandamine ja õpetamine - kavandab õpetamist pedagoogiliselt asjatundlikult, lähtudes õppekavast. Osaleb õppekava arenduses, juhendab ja toetab selles kolleege. Käsitleb õppeprotsessi kui tervikut ning kohandab seda, lähtudes õppijate vanusest, võimetest, vajadustest ning vaimsest ja füüsilisest heaolust, rakendab tervist hoidvaid tegevusi, sh aktiivseid ja liikumisega lõimitud õppetegevusi, sirutus- ja liikumispause, ning toetab eelnevas kolleege. 4. Õppevara valimine, kohandamine, koostamine ja jagamine - valib, kohandab, koostab ja jagab õppijatele kohast õppevara, arvestades õppijate eripärasid, ning toetab selles kolleege. 5. Ainesisu käsitlemine - käsitleb ainesisu teadus- ja tõenduspõhiselt ning tekitab aine vastu huvi ja toetab sügavat õppimist. Toetab ainesisu mõtestamisel ja aine vastu huvi tõstmisel kolleege. 6. Väärtuste kujundamine ja järgimine - kujundab ja järgib koos õppijatega ühiselt kokkulepitud väärtusi ning toetab selles kolleege ja panustab oma organisatsiooni tasandil kokkulepete väljatöötamisse. 7. Üldpädevuste arendamine - toetab õppijate üldpädevuste arengut. Juhendab õppijate üldpädevuste arendamisel kolleege ja loob organisatsiooni tasandil võimalusi üldpädevuste arendamiseks. 8. Õppijate võimestamine - võimestab õppijaid sihipäraselt ning suunab neid aktiivselt vastutust võtma oma õppimise ja arengu eest. Toetab oma organisatsiooni kolleege õppijate võimestamisel. Teadvustab stereotüüpide mõju, sh enda hoiakutes, ning väldib nende kinnistamist oma töös. 9. Tagasiside andmine ja hindamine - annab õppijatele õpiprotsessi ja õpitulemuste kohta edasiviivat tagasisidet ning hindab õppijaid, kasutades sobivaid ja õppijaid kaasavaid meetodeid, ning toetab selles kolleege.	
Teadmised Psüühika toimimise alused, motivatsiooniteooriad, arengumõtteviis, sotsiaal-emotsionaalsed oskused, üldpädevused ja nende arendamise võimalused, hindamise ja õppimist toetava tagasiside võimalused, sh andmekirjaoskus, kaasava hariduse olemus ja rakendamine, õppekavad, õppevaldkonna teadmised vastavalt haridusliigile, õpetamismeetodid ja nende valiku põhimõtted sügava õppimise toetamisel, lõimingu olemus ja rakendamine, tehnoloogia rakendamine õppimise toetamisel, õppimist ja õpetamist reguleerivad õigusaktid	

B.3.3 Enda organisatsiooni ja selle inimestesse panustamine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad 1. Eesmärkidest ja väärtustest lähtumine - juhindub organisatsiooni eesmärkidest ja väärtustest ning enda õigustest ja kohustustest. Kujundab neile vastavat organisatsioonikultuuri. 2. Koostöö kolleegidega oma organisatsioonis - tegutseb koostöiselt ja algatab koostööd. 3. Turvaline töökeskkond - kujundab koos kolleegidega toetava ja turvalise töökeskkonna, märkab arendusvõimalusi ja juhib neile tähelepanu. 4. Kolleegide professionaalse arengu toetamine - toetab kolleegide professionaalset arengut ja koostöist õppimist, juhtides õpikogukondi. 5. Suhtlemine ja koostöö lapsevanematega - teeb koostööd lapsevanematega, vahetades ja vahendades teavet ning rakendades suhtlemise aluspõhimõtteid. Juhendab kolleege töös lapsevanematega. 6. Info ja andmed organisatsioonis - töötleb infot vastutustundlikult, järgides konfidentsiaalsuse ja andmekaitse põhimõtteid, hinnates info väärtust ja mõju ning võttes vastu otsuseid selle töötlemise kohta.	
Teadmised Andmekaitse, konfliktide lahendamine, kollektiivne tõhusus, koostööprotsessid, kuulamisoskused, nõustamispädevus, organisatsioonikultuur, tööõigus	
B.3.4 Panustamine laiemas hariduse ökosüsteemis	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. Koostöö ja panustamine valdkonna- või erialaühenduste töösse - panustab aktiivse meeskonnaliikmena oma eriala ja valdkonna tegevusse väljaspool oma haridusorganisatsiooni, õppides teistelt ning jagades oma teadmisi, oskusi ja kogemusi kolleegidega. 2. Koostöö sidusrühmadega ja võrgustikutöö - teeb koostööd kohaliku tasandi avaliku ja/või erasektori organisatsioonidega. 3. Õpetaja elukutse positiivse kuvandi kujundamine - on eeskujuks õpetaja rollis ning panustab ühiskonnas õpetajast positiivse kuvandi loomisse ja õpetajaameti väärtustamisse. 4. Pedagoogilise teadmuse levitamine ühiskonnas - osaleb haridusvaldkonna avalikel üritustel, uurimis- ja/või projektirühmades. Levitab pedagoogilist teadmust piirkonna tasandil.	
Teadmised Haridusvaldkonna strateegilised dokumendid, meediakirjaoskus, professionaalsed võrgustikud	

C-osa
ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	21-16042025-1.4/11k
2. Kutsestandardi koostajad	Anne Aasamets, Õpetajate Ühenduste Koostöökoda Anneli Eesmaa, Eesti Linnade ja Valdade Liit Karin Klemmer, Eesti Haridustöötajate Liit Katrin Poom-Valickis, Tallinna Ülikooli haridusteaduste instituut Kristi Tarik, Eesti Koolijuhtide Ühendus Liina Õmblus, Eesti Eripedagoogide Liit Margit Timakov, Eesti Õpetajate Liit Margus Pedaste, Tartu Ülikooli haridusteaduste instituut Rasmus Kits, Eesti Teadushuvihariduse Liit Taavi Kreitsmann, Haridus- ja Teadusministeerium Tiina Kivisalu, Eesti Lasteaednike Liit
3. Kutsestandardi kinnitaja	Hariduse Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	39
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	16.04.2025
6. Kutsestandard kehtib kuni	31.08.2030

7. Kutsestandardi versiooni number	8
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2330 Gümnaasiumiõpetajad
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	7
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Senoir Teacher, EstQF Level 7
C.3 Lisad	
Lisa 1 Õpetajate kutsestandardite võrdlus	
Lisa 2 Mõisted	